

ними». На практиці при застосуванні даної норми іноді хибно вважають, що не відшкодовується шкода власникові або користувачеві земельної ділянки, яку йому було завдано цим правопорушенням. Звісно ж, в даному випадку йдеться про невисоку обізнаність суб'єкта правозастосування, втім якщо б у ч. 1 ст. 212 Земельного кодексу формулювання було б більш чітким, то й не виникали би підстави для неналежного її застосування. В даному випадку також необхідно при прийнятті відповідної норми основний акцент робити саме на надбанні сучасної науки земельного права.

*Сидорова С. В.,
асистент кафедри земельного
та аграрного права Національного
університету «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»*

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК КОМПЛЕКСНА ПРАВОВА ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ

Останнім часом представники різних галузей науки все частіше звертають увагу на проблеми екологічної незбалансованості земельного фонду країни, порушення структури сільськогосподарського землекористування, відсутність практики формування й охорони екологічно стійких агроландшафтів, а також збереження екологічної безпеки ґрунтів та підвищення їх родючості. Структурна та екологічна незбалансованість земельного фонду істотно знижує ефективність використання і охорони земель. Суттєвим механізмом держави, котрий в змозі забезпечити підвищення родючості ґрунтів прийнято вважати оптимізацію структури сільськогосподарських угідь з урахуванням екологічних чинників та на основі сталого розвитку сільськогосподарського землекористування. Термін «оптимізація» походить від латинського *optimus* – найкращий. Лінгвістичне значення цього поняття надається у тлумачних словниках слів іншомовного походження й означає процес вибору найкращого варіанта з можливих, або процес приведення системи до найкращого (оптимального) стану. Загальнонаукове формулювання поняття оптимізації є теоретичним підґрунтям для конструювання поняття оптимізації структури сільськогосподарського землекористування, характерною рисою якого повинна стати максимально можлива ефективність з урахуванням всіх позитивних і негативних чинників.

Існує багато чинників порушення екологічного балансу структури земельного фонду України. Серед них найбільш вагомими вважаються надмірна розораність, подрібнення земельного фонду країни, порушення єдиної системи агроландшафтів при перерозподілі земель та ін.

Зауважимо, що в останні роки прослідковуються певні позитивні зрушення у сфері правового забезпечення проведення оптимізації структури земельного фонду країни. На вирішення цього питання спрямовані норми Закону України від 21 грудня 2010 р. «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», № 2818 – VI. Так, Законом визначено, що з метою охорони і підвищення родючості ґрунтів заплановано довести до оптимального співвідношення площі природних та антропогенно змінених ландшафтів; площі ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей, пасовищ та перелогів; збільшити частку сільськогосподарських земель, на яких використовуються екологічно орієнтовані та органічні технології ведення сільського господарства. Цим же Законом заплановано зменшення до 2020 року в середньому на 5 – 10 % площ орних земель шляхом виведення із складу орних земель схилів крутизною більш як 3 градуси, земель водоохоронних зон, консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених сільськогосподарських угідь з подальшим їх залісненням у лісовій та лісостеповій зонах та залуженням у степовій зоні.

Отже, стратегічним напрямом у правовому й організаційному забезпеченні підвищення родючості ґрунтів виступає оптимізація співвідношення між різними видами угідь, по-перше, всередині категорії земель сільськогосподарського призначення, а по-друге, між різними категоріями земель.

На думку вчених-економістів, оптимізація навколишнього середовища включає ресурсний та екологічний аспекти. Перший передбачає організацію раціонального природокористування (в тому числі землекористування), що забезпечує всебічне дослідження і використання природних ресурсів. Він виключає погіршення якості природного середовища. Екологічний аспект допускає встановлення обмежень для кожного виду виробничого використання ресурсів середовища, необхідність розробки заходів щодо запобігання несприятливим наслідкам і підвищенню цінності природного комплексу для певного виду використання.

Юридичний аспект оптимізації структури сільськогосподарського землекористування полягає у правовій регламентації й обґрунтуванні системи дій, що її складають. У зв'язку з недостатньою дослідженістю та правовою регламентацією цього питання, законодавство України не розкриває поняття оптимізації сільськогосподарського землекористування. Хоча не викликає сумнівів необхідність його правового закріплення саме на законодавчому рівні, оскільки це дозволить закріпити однозначне тлумачення цієї правової форми.

Уявляється, що запроваджуючи систему оптимізації структури сільськогосподарського землекористування, найбільш позитивного результату можливо досягнути при застосуванні таких основних організаційно-правових заходів як консервація малопродуктивних і деградованих земель, консолідація земельних угідь шляхом застосування агроландшафтного підходу, на базі якого повинен відбуватися весь процес оптимізації.

Кожний з названих організаційно-правових заходів оптимізації структури сільськогосподарського земельного фонду відіграє чимале значення для організаційно-правового забезпечення підвищення родючості ґрунтів. Запровадження консервації земель дозволить зменшити надмірну розораність земельного фонду, що, у свою чергу певною мірою спинить процеси деградації земель і ґрунтів, створить умови для самовідновлення ґрунтової родючості на законсервованих земельних ділянках. Здійснення консолідації розпайованих земель сільськогосподарського призначення створить необхідні умови для впровадження проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь.

Отже, вважаємо, що систему оптимізації структури сільськогосподарського землекористування слід розуміти як встановлення еколого-економічних науково обґрунтованих норм співвідношення різних видів сільськогосподарських угідь.

Федорович В.І.,

Львівський національний університет імені Івана Франка, доцент кафедри трудового, аграрного та екологічного права

ЮРИДИЧНІ МОДЕЛІ СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ З ПРАВАМИ НА РОЗТАШОВАНІ НА НІЙ ІНШІ ОБ'ЄКТИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Останнім часом землі в Україні стали повноправним об'єктом права власності і все ширше залучаються до цивільно-правового обігу як нерухоме майно. Цивільний кодекс України (надалі - ЦК) у ст. 179 закріплює основну ознаку нерухомості - нерозривний зв'язок об'єкта із землею, неможливість його переміщення без знецінення та зміни призначення, тобто, по суті, без заподіяння об'єкту непоправної шкоди.

Проте здебільшого земельні ділянки беруть участь у цивільно -правовому обігу не «самостійно», а з розташованими на них іншими об'єктами як природного (водні об'єкти,